

3. Сало І. В. Податковий менеджмент у банку : монографія / І. В. Сало, Н. Г. Євченко. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2009. – 187 с.
4. Васильєв А. А. Механізми податкового менеджмента : монографія / А. А. Васильєв ; Донецький національний університет, кафедра економічної кібернетики. – Донецьк : Юго-Восток, 2005. – 247 с.
5. Жерлицын Д. М. Финансовый анализ в системе податкового менеджмента предприятия / Д. М. Жерлицын // Проблеми формування ринкової економіки : міжвід. наук. зб. (Заснов. у 1992 році). – Спец. вип.: Трансформація курсу “Економічний аналіз діяльності підприємств”. – К. : КНЕУ, 2002. – С. 210–216.
6. Аналіз та його місце в системі формування податкового менеджменту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://polka-knig.com.ua/article.php?book=20&article=2345>.
7. Брехов С. С. Вплив оподаткування на рівень сплати податків на підприємствах різних форм власності (на прикладі Києва) / С. С. Брехов, В. В. Прокопенко, К. П. Проскура // Вісник національного університету ДПС України. – 2007. – №1 (36).
8. Парнюк В. Про необхідність зміни методологічного підходу до нарахування зборів до Пенсійного та соціальних фондів / В. Парнюк // Економіка України. – 2006. – № 4. – Квітень. – С. 16–21.

Рецензенти:

Крупка М.І. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка;

Кульчицький М.І. – кандидат економічних наук, доцент Львівського національного університету імені Івана Франка.

УДК 332.142

ББК 65.9 (4 Укр)

Царенко О.В.

ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ РЕГУЛЯТОРІВ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В РЕГІОНІ

Рада по вивченню продуктивних сил України
НАН України,
відділ інвестиційної політики
та місцевого самоврядування,
01032, м. Київ, бульвар Шевченка, 60,
тел.: 0444869123,
e-mail: tsarenko28@rambler.ru

Анотація. У статті розглядаються методологічні підходи до зближення засобів реалізації механізму податкового регулювання та введення загальних принципів побудови системи його інструментів. Визначено особливості в напрямках проведення гармонізації оподаткування, основні проблеми та шляхи їх подолання.

Ключові слова: податкова політика, інституціональне середовище, механізм, регулювання, регіон, адміністрування, гармонізація, інструменти, оподаткування.

Annotation. In the articles methodological approaches to rapprochement of facilities of realization of mechanism of the tax adjusting and introduction of general principles of construction of the system of his instruments are examined. Features are certain in directions of conducting of harmonization of taxation, basic problems and ways of their overcoming.

Key words: tax policy, institutional environment, mechanism, adjusting, region, administration, harmonization, instruments, taxations.

Вступ. Ефективність регіональної політики визначається низкою конститутивних факторів, серед яких найбільш вагомий є інституціональний. Стверджуємо, що на шляху ринкового, міжгалузевого та внутрішньогалузевого руху капіталів у транзитив-

них економіках стоять перепони не лише територіального й монополістичного характеру, а, головним чином, перепони, що виникають через недосконалість інституціонального середовища. Основними інституціональними факторами, що негативно впливають на конкурентні переваги регіональних економічних систем, сьогодні залишаються адміністративні бар'єри та податкова політика. Нині податкова система України на відміну від країн ЄС, на жаль, ще не сприяє побудові соціально орієнтованої конкурентоспроможної ринкової економіки держави. Розвиток ринкової економіки в країні супроводжується неодноразовими спробами вдосконалити податкову систему шляхом прийняття окремих законодавчих актів, що недостатньо адекватні стану економіки, характерними рисами якої є структурні диспропорції, наявність значних обсягів тіньових оборотів, платіжна криза. Концепції побудови податкових систем різних держав передбачають суттєву відмінність у підходах до реалізації регулюючої функції оподаткування і, відповідно, різні механізми податкового регулювання за одними й тими самими податками та зборами. У цих умовах значний вплив на податкову політику мають гармонізація податкових систем, окремі засоби її реалізації.

Теоретичні аспекти функціонування і гармонізації податкових систем країн ЄС дістали належне висвітлення в численних публікаціях відомих зарубіжних учених, таких як Р. Варсано, Р. Вебер, Д. Вілсон, У. Гейл Флет, Д. Даймонд, В. Оутс, Р. Перротті, Г. Табелліні. Проблематика реформування вітчизняної податкової системи регіонів предметно аналізувалася О.І. Амошою, В.Н. Амітаном, З. Варналієм, О. Василюком, В. Геєцем, В. Козаченком, В. Нусіновим, А. Соколовською та іншими. Проте, незважаючи на значну кількість проведених досліджень, проблематика уніфікації податкової системи країни та гармонізації оподаткування, відповідно до вимог податкового права ЄС, усе ще не набула системного вирішення.

Недостатній ступінь розроблення теоретико-методологічних підходів щодо зіставності податкових систем, формування адекватних механізмів податкового адміністрування на мезорівні в контексті соціально-економічного зростання регіонів свідчать про об'єктивну необхідність подальшого дослідження зазначеної наукової проблеми. Саме цим зумовлено обрання теми статті та її актуальність.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у виявленні основних проблем стосовно проведення гармонізації оподаткування та визначення єдиних методологічних підходів до формування ефективного механізму податкового адміністрування в регіонах. Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові прийоми досліджень і спеціальні методи, що ґрунтуються на сучасних наукових засадах управлінської, економічної і споріднених з ними наук. У статті використано: історичний і логічний методи – для дослідження еволюції постановки проблеми уніфікації податкової системи регіонів країни й наступності її вирішення; абстрактно-логічний – для формування висновків; методи аналізу й синтезу – для розроблення системи реалізації регулюючої функції оподаткування; експериментальний – для обґрунтування концептуальних положень щодо формування регуляторів податкового адміністрування; системного підходу – для розгляду податкової політики як цілісної системи взаємодіючих елементів економічної системи; порівняльного аналізу – для зіставлення ефективних форм і механізмів податкової політики економічного зростання регіонів.

Результати. Глобалізація світогосподарських зв'язків об'єктивно породжує необхідність гармонізації національних податкових систем. Завданнями гармонізації в напрямі зближення принципів підходів і механізмів податкового регулювання є дотримання загальних підходів до допустимої інтенсивності податкового регулювання і введення загальних принципів побудови системи його інструментів. Сьогодні реалії функціонування податкової системи регіонів України не можна порівняти з жодною європейською державою ні за економічним розвитком, ні за податковою культурою, ні

за рівнем корупції, ні за рівнем тіньової економіки та ін. [9, с.16]. За даними доповіді “Сплата податків” Світового банку й аудиторської компанії “PricewaterhouseCoopers” про стан податкових систем 178 країн світу, у 2008 році вітчизняна податкова система зайняла 177 місце.

У США важливу роль у регулюванні ринку надають фіскальній політиці. Сутність її – у встановленні державного оподаткування і державних витрат з таким розрахунком, щоб вони допомагали гасити коливання економічного циклу, сприяли високому рівню зайнятості, обмежували інфляцію або пом’якшували дефляцію (застій).

Якщо в економічній системі США спостерігається занадто великий сукупний попит, який загрожує розвитку інфляції, уряд підвищує ставки податків на прибутки підприємців і населення і, водночас, обмежує державні витрати. І, навпаки, коли в ринковій системі з’являються ознаки депресії, ставки податків знижуються, бюджетні витрати починають зростати.

Фіскальна політика передбачає таку передумову, як зростання державних витрат із центрального бюджету й бюджетів штатів, а також місцевих органів влади (муніципалітетів). Фіскальна система індустріального розвитку країн, у тому числі США, містить у собі низку важливих елементів автоматичної стабілізації економіки. До цих елементів належить, зокрема, автоматична зміна податкових надходжень [1, с.17]. Це означає, що як тільки прибутки підприємців починають зменшуватися, податкові надходження в бюджет також скорочуються. Крім того, якщо уряд сам передбачає скорочення надходжень до бюджету, то, унаслідок цього, підвищуються прибутки підприємців. Вони зможуть більше своїх накопичень витратити на закупівлю устаткування, сировини, створювати нові виробничі потужності, а це зумовить пожвавлення ринкової кон’юнктури. Отже, система податків і регулювання їх урядовими органами мають бути потужним і швидким механізмом, стабілізатором, умонтованим у ринкову систему.

В економічній системі, заснованій на неоконсервативній моделі, зниження податків вважається найважливішою умовою стимулювання заощаджень і здійснення нових капіталовкладень.

Найповнішу розробку концепції податків неоконсерваторів відбито в працях американського професора А. Лаффера. Його концепція зводиться до обґрунтування стимулюючого впливу зниження податкових ставок на економічне зростання [10, с.54]. А. Лаффер вважає, що уповільнення темпів економічного зростання спричинено високим рівнем федеральних податків, які підривають стимули до інвестицій. Якщо ставки федеральних податків знизити, то економіка відразу відреагує на це таким чином, що, зрештою, активізується економічне зростання. Цього можна досягнути завдяки збільшенню прибутків корпорацій, а отже, більшу їх частину буде використано на інвестиції в нове виробниче будівництво, на придбання устаткування, сировини, наймання додаткової робочої сили.

При високих податкових зборах економіка входить у фазу рецесії, а за умов економічної кон’юнктури й дохідної частини федерального бюджету скорочується. “Крива Лаффера” графічно виступає у вигляді перекинутого догори ногами дзвона й відображає залежність обсягу державних прибутків від рівня податкових ставок.

А. Лаффер вважає, що граничний рівень податкової ставки не має перевищувати 30% загальної суми прибутків усіх функціонуючих у господарстві осіб – як підприємців, так і найманих робітників. Підвищення ставки податків понад оптимальну норму згубно впливає і на господарство, і на державні фінанси. На основі податкових концепцій економістів-консерваторів у США у 80-ті рр. було здійснено суттєву перебудову федеративної податкової системи. Згідно із цією податковою реформою, конгресом США було схвалено загальне скорочення ставок податків у середньому на 25%.

Унаслідок проведеної податкової реформи в США у федеральному бюджеті були помітно скорочені надходження від прибуткового оподаткування. Прибуткові податки замість фіскальної функції стали виконувати стимулюючу – з накопичення, активізації інвестиційної діяльності корпорацій і розширення їх виробничої діяльності [5].

Щодо України, то основний стимулюючий вплив на економічну діяльність суб'єктів, що господарюють, держава здійснює через податкову систему. Вона повинна реалізувати фіскальну й стимулюючу функції. Фіскальна пов'язана з формуванням джерел державних прибутків, стимулююча припускає перерозподіл прибутків юридичних осіб, згідно з прийнятим у суспільстві критерієм доцільності й соціальної справедливості. Стимулююча функція податкової системи полягає в тому, що, використовуючи податкові пільги й привілеї, держава спрямовує підприємництво та капітали до тієї сфери суспільного виробництва, яка є пріоритетною для цього рівня розвитку виробництва економіки в цей час. За допомогою розміру податкових ставок держава впливає на зміни ділової активності підприємців.

Тому концепції побудови податкових систем різних держав світу передбачають суттєву відмінність у підходах до реалізації регулюючої функції оподаткування і, відповідно, різні механізми податкового регулювання за одними й тими самими податками та зборами.

Вважається, що об'єднуючим початком, який створив систему світового господарства як сукупність взаємозалежних міжнародним обміном національних господарств, що виступають як його підсистеми, був міжнародний поділ праці. На цьому рівні цілісності світового господарства актуальною стає гармонізація національних податкових систем, яка допускає: а) координацію податкової політики окремих держав; б) зближення рівнів оподаткування; в) уніфікацію методів визначення податкової бази; г) приведення у відповідність критеріїв надання податкових пільг.

У сучасній економічній науці як напрями гармонізації податкових систем у межах інтеграційних процесів виділяють такі, як: гармонізація принципів побудови податкових систем; гармонізація структури податкових систем; зближення принципів підходів і механізмів податкового регулювання; гармонізація концепцій прямого й непрямого оподаткування на основі застосування загальних принципів, які регламентують порядок оподаткування за кожним із бюджетоутворюючих податків; єдині підходи до організації податкового адміністрування.

Процес гармонізації податків стикається з вирішенням двох протилежних за своєю суттю проблем. Сутність першої полягає в тому, що утворення єдиного внутрішнього ринку передбачає уніфікацію податкового законодавства [6]. Особливо це стосується отриманого прибутку підприємств і доходів інвесторів, тому що тільки вирішення цієї проблеми дає можливість капіталу вільно пересуватися між країнами – членами ЄС та уникнути бар'єрів, які стримують розвиток науково-технічної інтеграції й поширення найновіших досягнень науки, техніки та технології між державами. З іншого боку, проведення гармонізації податків, його ставок, надання різних пільг з інвестицій торкається внутрішньої політики держави, об'єктивно зменшує розмір отриманих податків у дохідну частину бюджету держави. Крім того, зменшується вплив уряду держави на внутрішніх виробників. Тому вирішення цих проблем має велике значення.

Процес гармонізації здійснюється поетапно з виділенням п'яти основних етапів: 1) визначення галузей законодавства, що вимагають гармонізації; виділення сфер і проблемних питань у рамках окремої галузі; 2) проведення порівняльно-правового аналізу національних податкових законодавств; 3) узгодження переліку національних законодавчих та інших нормативно-правових актів, що підлягають гармонізації; 4) синхронне прийняття гармонізованих актів податкового законодавства; 5) здійснення контролю над реалізацією рішень із питань гармонізації.

При дослідженні податкової системи країни та ідентифікації параметрів її формування вважаємо за доцільне використати системний аналіз і його принципові підходи до розроблення методів і методик. Зазначимо, що зв'язки та відносини між елементами податкової системи в цілому й визначають їх специфічні ознаки [4, с.185]. Саме конструювання такої складної системи із сукупності елементів є якісним переходом, зумовленим відповідними кількісними змінами в цілеспрямованості, широті й глибині взаємозв'язку між регулюючою функцією оподаткування і механізмами податкового регулювання за одними й тими самими податками (зборами). Визначено, що основними інституціональними принципами, на яких ґрунтується розвиток податкової гармонізації в ЄС, є [6]:

- принцип пропорційності – передбачає обмеження діяльності інститутів ЄС повноваженнями, наданими їм установчими документами ЄС і встановленими цілями європейської інтеграції (стаття 5 Договору про ЄС);
- принцип субсидіарності – інститути ЄС не мають права самостійно втручатись у функціонування будь-якого із сегментів економіки держав-членів ЄС за винятком випадків, коли подібне втручання необхідне для виконання стратегічних завдань ЄС;
- принцип одноголосності – будь-яке рішення щодо формування податкової політики в ЄС мають приймати за одноголосної згоди держав-членів ЄС і зафіксувати у відповідній нормі інтеграційного законодавства;
- принцип податкової недискримінації – охоплює два основні положення: по-перше, неможливість прямого або непрямого оподаткування внутрішніми податками однією державою – членом ЄС продукції іншої держави-члена в розмірі, що перевищує оподаткування національної продукції; по-друге, держава – член ЄС не повинна оподатковувати продукцію інших держав-членів внутрішніми податками з метою непрямого захисту іншої продукції (стаття 90 Договору про ЄС);
- принцип нейтральності оподаткування – полягає в забороні відшкодування внутрішнього оподаткування при вивезенні продукції на територію іншої держави – члена ЄС у розмірі, що перевищує рівень сплачених прямих або непрямих податків.

Зважаючи на ряд економіко-географічних факторів, Україна першою серед держав СНД 16 червня 1994 р. визначила свої відносини з ЄС Угодою про партнерство і співробітництво. Згідно із статтею 51 зазначеної Угоди, наша країна має зобов'язання наблизити законодавство щодо непрямого оподаткування й оподаткування прибутку підприємств до норм і стандартів податкового права ЄС [2], а також для розвитку національного податкового законодавства в напрямі його зближення з аналогічним законодавством ЄС і забезпечення високого рівня підготовки в Україні законопроектів з питань оподаткування.

Відповідною спробою визначення напрямів інтеграції податкової системи в Європейське Співтовариство стало затвердження 19 лютого 2007 р. Концепції реформування податкової системи України. За основу зазначеної концепції взято порівняння вітчизняної податкової системи з податковими системами країн ЄС.

Передусім у концепції проаналізовано недоліки існуючої системи оподаткування. Зокрема, податкова система України за складом і структурою подібна до існуючих податкових систем у розвинутих країнах Європи. Проте, на відміну від них, вона не є інструментом підвищення конкурентоспроможності держави, не сприяє зростанню економічної активності суб'єктів господарювання. Діюча система формування державних доходів відображає недосконалість перехідної економіки та має переважно фіскальний характер [3, с.57]. Причому специфіка вітчизняних умов господарювання зумовлює необхідність трансформування податкової сфери з акцентуванням уваги на непрямому оподаткуванні.

Вищезазначені документи націлені на вдосконалення податку на додану вартість шляхом скорочення переліку пільгових операцій; поступовий перехід до диференційованої шкали ставок, керуючись принципом: товари першої необхідності – знижена ставка, усі інші товари – стандартна ставка. З метою наближення норм податкового законодавства України з питань податку на додану вартість до відповідних положень ЄС запропоновано встановити стандартну ставку ПДВ на рівні 15% і понижено – на рівні 0%; удосконалення справляння податку на додану вартість з імпорту послуг.

Вважаємо, що зниження ставки податку має суттєве значення, оскільки воно буде сприяти збільшенню обсягів реалізації за рахунок зниження цін, що приведе до прискореного кругообігу фінансових ресурсів, що вкрай важливо для ефективного функціонування фінансової системи. Проте основні проблеми ПДВ залишаються та полягають у недосконалому механізмі його функціонування. Зокрема, механізм справляння ПДВ перенасичений значною кількістю пільг у вигляді операцій, які не є об'єктом оподаткування чи звільнені від нього й підлягають перегляду, згідно з умовами Євросоюзу.

Потребує обґрунтування й запровадження виробництва підакцизних товарів на території України тільки на податкових складах, для відкриття яких необхідно мати дозвіл органу державної податкової служби, проводити перевезення підакцизних товарів з наданням фінансової гарантії органу державної податкової служби з метою створення ефективного механізму оподаткування акцизним збором, забезпечення стабільності надходжень до бюджету, а також його ефективності й простого адміністрування та мінімізацію ухилень від оподаткування.

Слід відмітити, що інтеграція податкової системи України потребує реформування податку з доходів фізичних осіб. Фіксована ставка податку не відповідає принципу соціальної справедливості системи оподаткування. Необхідно переглянути й перелік доходів, які не включаються в загальний оподатковуваний дохід, оскільки не всі доходи із цього переліку відповідають критеріям європейського оподаткування. Суттєвою проблемою, пов'язаною з адаптацією податку з доходів фізичних осіб до вимог європейського оподаткування, є розробка механізму вилучення із загального оподаткованого доходу соціально значущих затрат платника, перелік яких хоч і визначений законодавчо, але застосування цієї норми ускладнюється через відсутність норми прямої дії.

Вважаємо за необхідне змінити правила формування об'єкта оподаткування – оподаткованого прибутку. Режим перетворення бухгалтерського фінансового результату нині не відповідає прийнятим нормативним рішенням у країнах Євросоюзу й гальмує, а не полегшує господарську активність як українських, так й іноземних суб'єктів. При теперішній системі оподаткування прибутку підприємств зберігається повне подвійне оподаткування доходів податком на прибуток і податком на дохід з джерел оподаткування. На нашу думку, було б краще змінити це положення введенням системи повного вирахування з уже розподіленого прибутку податку на прибуток, що оплачувався як податок на прибуток до моменту його розподілу (ця система функціонує майже в усіх країнах ЄС).

Поступова уніфікація правового механізму врахування доходів і витрат у бухгалтерських обліках відповідно до норм бухгалтерії країн ЄС, а також доходів і витрат у податкових цілях створить умови для подолання існуючого нормативного механізму, при якому бухгалтерський фінансовий результат податкових суб'єктів не визнається в цьому виді з метою оподаткування.

Характерною рисою податкових систем країн – членів ЄС є значна частка відрахувань на соціальне страхування. Така ситуація зумовлена значною увагою до проблем соціального страхування в разі втрати працездатності та у зв'язку з безробіттям, а також відповідною ідеологією податкової політики. Відрахування на соціальне страху-

вання мають цільове призначення і залежать від суми внесків, які визначаються розмірами заробітної плати. Отже, підвищення частки внесків на соціальне страхування можна вважати ознакою підвищення ролі принципу розподілу вартості ВВП стосовно внеску кожної особи [8].

Актуальним для України є реформування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва, оскільки в країнах ЄС відсутні такі системи оподаткування суб'єктів господарювання, натомість поширені інші форми їх державної підтримки:

- звільнення деяких підприємств від необхідності ведення звітності про результати господарської діяльності та запровадження спрощеної системи бухгалтерського обліку та звітності;
- запровадження спеціальних режимів сплати податку на додану вартість окремих підприємств (насамперед фермерських господарств і сільськогосподарських кооперативів);
- використання податків на оціночний дохід і мінімальних податків [11, с.16].

У сучасних умовах порівняння української податкової системи з її аналогами в країнах – членах ЄС потрібне для визначення конкурентоспроможності нашої країни на світовому ринку товарів та інвестицій і вибору головних векторів реформування податкових відносин. Порівняння необхідне в деяких напрямках: за рівнем загального податкового навантаження, його розподілу між основними видами податків і групами платників, фіскальної ефективності податкової системи; ефективності регулюючої дії останньої; достовірності розрахунків податкових зобов'язань тощо.

Значно гірше виконується українською податковою системою й регулятивна функція. Наприклад, ПДВ в європейських країнах стягується за декількома ставками для різних за соціальною й економічною значимістю груп товарів і послуг, що забезпечує відповідну зацікавленість щодо їх виробництва та споживання. В Україні ж, як відомо, застосовується єдина ставка, що позбавляє цей податок регулюючого впливу.

Митно-тарифну політику України доцільно розвивати у двох напрямках: економічно доцільного використання ввізного мита з метою захисту національного товаровиробника та запровадження практики обмеження сировинно спрямованого експорту [7]. Вирішення потребує проблема запровадження ефективного митного контролю. Вжиття таких заходів у рамках виваженої доктрини соціально-економічного розвитку України сприятиме зміцненню позицій національних виробництв, а також забезпечить зростання потенціалу фіску. Однак згодом такий протекціонізм потребуватиме заміни його лібералізацією зовнішньоторговельних зв'язків.

Нині тіньовий сектор в Україні становить близько 47% ВВП, що зумовлює визначення одним з пріоритетів економічних трансформацій боротьбу з податковими правопорушеннями. При цьому силові методи за допомогою заходів для підвищення якості роботи контролюючих органів у комплексі з проведенням антикорупційних розслідувань мають поєднуватись із застосуванням важелів економічного впливу. Прискорити вирішення проблеми ухилення від оподаткування можна за допомогою спрощення та систематизації податкового законодавства, максимальної автоматизації процесів адміністрування податків.

Висновки. Таким чином, для України дуже важливо якомога швидше наблизити стан й особливо структуру своєї економіки, податкової системи до рівня ЄС. Для цього необхідно вжити ряд невідкладних заходів з метою поліпшення чинної системи оподаткування в Україні: зменшити норму нарахувань на фонд оплати праці, що сприятиме підвищенню купівельної спроможності населення і заохочуватиме роботодавців у нарощуванні розмірів оплати; упровадити міжнародну систему бухгалтерського обліку; мінімізувати систему державних дотацій і пільг підприємствам та окремим областям; ввести принцип нарахування ПДВ за його економічною суттю, а не як податок з

обороту; знизити рівень оподаткування прибутків фізичних осіб; прискорити ухвалення Податкового кодексу України, уніфікованого з нормами податкового права ЄС.

Порівняльний аналіз доводить, що податкова система України має суттєві вади та є набагато обтяжливою як для ведення бізнесу, так і для споживчого попиту порівняно з податковими системами країн ЄС. Вона має бути реформована в частині зниження загального податкового навантаження, зміни структури рівня оподаткування, покращення податкового клімату, удосконалення виконання фіскальної та регулюючої функцій податків, реорганізації самої податково-митної служби тощо.

1. Амитан В. Н. Регион в ресурсной структуре государства / В. Н. Амитан // Региональные перспективы. – 2001. – № 5–6. – С. 15–17.
2. Варналій З. С. Региональная политика Украины: новые условия, новые требования / З. С. Варналій // Стратегические приоритеты. – 2007. – № 1 (2). – С. 141–149.
3. Василик О. Д. Державні фінанси України / О. Д. Василик, К. В. Павлюк. – К. : НІОС, 2002. – 608 с.
4. Валігура В. Теоретичні засади міждержавної податкової гармонізації та характеристики податкових систем країн Європейського Союзу в контексті євроінтеграції України / В. Валігура // Світ фінансів. – 2008. – № 1. – С. 183–194.
5. Геєць В. Деякі порівнянні ознаки трансформаційних моделей економіки України і Росії / В. Геєць // Економіка України. – 2005. – № 5. – С. 14–17.
6. Гончаревич Г. Загальний огляд впливу гармонізації податкової системи на міжнародну конкурентоспроможність [Електронний ресурс] / Г. Гончаревич. – Режим доступу : http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/n_1_2008/doc/3/07.pdf.
7. Концепція реформування податкової системи України. Затверджена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19 лютого 2007 р. № 56-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gymnastka.dem.ru/news136.html>.
8. Опарин В. М. Проблемы гармонизации налоговой системы Украины. Налогообложение: проблемы науки и практики : монография / В. М. Опарин. – Х. : ИНЖЭЖ, 2006. – 232 с.
9. Нусінов В. П. Удосконалення структурно-організаційної моделі податкової політики в умовах євроінтеграції / В. П. Нусінов // Економіка. Фінанси. Право. – 2008. – № 11. – С. 15–18.
10. Шевчук В. О. Уніфікація податкових систем Європейського Союзу як критерій поглиблення інтеграції / В. О. Шевчук, Р. Ю. Римарська // Фінанси України. – 2007. – № 12. – С. 51–56.
11. Taxation trends in the European Union. Data for the EU Member States and Norway // Eurostat Statistical books. – 2007. – P. 237.

УДК 368.914

ББК 65.9 (4 Укр) 271

Шаварина М.П., Шаманська Н.В.

ПЕНСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНИХ РИЗИКІВ

Тернопільський національний
економічний університет,
Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України,
кафедра фінансів,
46020, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11,
тел.: 0352 4750708*11138

Анотація. Проведено комплексне дослідження вітчизняної прагматики та проблематики пенсійного страхування в контексті соціальних ризиків. Розглянуто основні фактори впливу на функціонування пенсійної системи та запропоновано підходи до її реформування в Україні.

Ключові слова: ризик, соціальний ризик, пенсійне страхування, пенсійна система, пенсійна реформа, внески, пенсія.

Annotation. The domestic pragmatism and problems of pension insurance were investigated in the context of social risks. Were studied the major factors of influence for the functioning of pension system and were offered methods to reform it.